

MISIR FİMLERİNİN TÜRK SİNEMASINDA YARATTIĞI ETKİ

Emel AKBAŞ*

Gönderim Tarihi: 02.08.2019 - Kabul Tarihi: 15.09.2019

Akbaş, E. (2019). "Mısır Filmlerinin Türk Sinemasında Yarattığı Etki". *Etkileşim*. 4. 276-284.

Özet

Mısır filmlerinin 1930'ların sonlarından itibaren Türkiye'ye gelmesiyle birlikte halk tarafından yoğun ilgi görmüş, salonlar dolmaya başlamış ve uzun kuyruklar oluşmuştur. Ağır melodram tarzındaki bu filmler Türk toplumunun kültürüne, geleneklerine yaşam tarzına hitap etmiş ayrıca Türkçe sözlü Arapça ezgilerle bezenmiş bu filmler tarihsel geçmişin ve ortak kültürün etkisiyle kısa sürede içselleştirilmiştir. Mısır filmlerine gösterilen yoğun talep yapımcıları harekete geçirmiş ve yapımcılar Mısır'a sık sık giderek birbiri ardına birçok film ithal etmeye başlamıştır. Bu durumu fırsata dönüştüren Muharrem Gürses ise Mısır filmlerinin ağır melodram içeren konularını uyarlayarak peşi sıra filmler çekmiştir. Halk kısa sürede bu filmleri benimsemiş ve Mısır filmleri geri planda kalmış ve böylece ithal etmeye gerek kalmamıştır. Mısır filmleri tarzında yerleştirilerek çekilen filmler popüler Türk sinemasının doğmasına neden olmuştur. Kısa sürede sinema kazançlı bir sektör haline gelmiştir. Bununla birlikte çekilen filmler ve film şirketlerinin sayısı da artış göstermiştir. Bu yükseliş 1975 yılına kadar sürmüştür.

Anahtar Kelimeler: sinema, Mısır filmleri, Türk sineması, melodram.

* Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
akbasemell@gmail.com, Orcid: 0000-0001-6667-2588

THE EFFECT OF EGYPTIAN FILMS ON TURKISH CINEMA

Emel AKBAŞ*

Received: 02.08.2019 - Accepted: 15.09.2019

Akbaş, E. (2019). "Mısır Filmlerinin Türk Sinemasında Yarattığı Etki". *Etkileşim*. 4. 276-284.

Abstract

Since Egyptian films arrived in Turkey in the late 1930s, the attention of the mass public was huge and the halls began to fill with long queues. These melodramatic films appealed to Turkish society's culture, traditions, lifestyle. Moreover, these films, which are adorned with Turkish lyrics and Arabic melodies, were internalized in a short time with the effect of historical past and common culture. The intense demand for Egyptian films inspired the producers, and the producers often went to Egypt and started to import many films one after another. Muharrem Gürses, who transformed this situation into an opportunity, began to produce films by adapting the melodramatic subjects of Egyptian films. The public soon well-accepted these films and Egyptian films were no longer prominent and there was no need for import. Films shot in the style of Egyptian films have led to the birth of popular Turkish cinema. In a short time, cinema has become a profitable sector. Along with this, the number of movies and the number of film companies also increased. This increase lasted until 1975.

Keywords: cinema, Egyptian films, Turkish cinema, melodrama.

* PhD Student, Sakarya University, Institute of Social Sciences,
akbassemell@gmail.com, Orcid: 0000-0001-6667-2588

Giriş

Türk sineması, yüzyılı aşkın tarihi boyunca çeşitli etmenlerle dram, melodram, macera gibi türsel kategorilerde birçok kez evrilmiştir. Bu evrilme noktalarından biri de Mısır filmlerinin ülkede gösterime girmesiyle gerçekleşmiş olup sinemada yeni bir akımın doğmasını sağlamıştır. Bu çalışma kapsamında Mısır sinemasının doğuşu, Mısır filmlerinin Türkiye’de gösterime girme sebepleri, kısa zamanda gördüğü rağbet üzerine yaygınlaşması ile birlikte benzer filmlerin Türk yönetmenler tarafından da çekilmesi süreci ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışma boyunca Mısır filmlerinin Türk halkı üzerinde yarattığı etkinin nedenleri açıklanmaya çalışılırken diğer taraftan da popüler sinemanın doğuşu sürecine değinilmiştir.

Çalışma kapsamında Türkiye’de gösterime giren Mısır filmleri ayrıntılı olarak incelenmiş olup bu filmlerin Türkiye’deki uyarlamaları da aynı doğrultuda değerlendirilmiştir. Ayrıca sözü geçen filmler hakkında yapılan tez ve bağımsız çalışmalardan yararlanılmıştır. Türkiye’de oynatılan Mısır filmleri üzerine yapılan çalışmaların dikkate değer ölçüde az sayıda olduğu gözlemlenmiştir. Bizim çalışmamız bu boşluğa katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Mısır’da Sinemanın Gelişim Süreci ve Türkiye’de Mısır Filmlerinin Gösterime Girme Nedenleri

Osmanlı başkentinde film gösterimleri sarayda başlamıştır. Öncelikle saray halkı sinemaya ilgi göstermiş ve sinemanın izleyicisi olmuştur. Sultan II. Abdülhamid’in kızı Ayşe Sultan (1887-1960) hatıratında; Yıldız Sarayı’nın Fransız asıllı hokkabazı Bertrand’ın, saraya bir sinematograf getirdiğini söylemektedir. Ayşe Sultan, o dönemde bir dakika süren gösterimlere hem Sultan’ın hem de saray halkının oldukça ilgi gösterdiğini ifade etmektedir (Osmanoğlu, 2008: 22). Osmanlı’da ilk sinema nizamnamesi, 29 Mart 1903 tarihinde “Memalik-i Şahanede Sinematograf Temaşa Ettirilmesinin Şerait-i İmtiyaziyyesi” adıyla hazırlanmıştır (Özuyar, 2008: 12). Bu süreçte, Hidiv İsmail Paşa’nın oğlu Kral I. Fuad (1868-1936) döneminde Mısır’da ciddi bir gelişme yaşanır. Mısır, oyunculuk ve sinemaya 1925 yılında yayımlanan Mısır Kraliyet Kararnamesi ile maddi destek vermeye başlamış ve ülkede uzun metrajlı ve konulu filmler, tamamı Mısır sermayeli olarak ortaya çıkmıştır (Scognamillo, 1987: 99). Mısır sinemasının önde gelen isimlerinden olan Sadrazam Halil Rifat Paşa’nın torunu ve Mehmed Ali Paşa’nın oğlu Vedat Örfi Bengü (1900-1953) 1927 yılında Azize Emir ve eşi Ahmet el Şerei’nin kurduğu *Isis Corporation*’un sanat yönetmeni olarak filmler çekmeye başlar. *Isis Corporation* Mısır’ın ilk film ortaklığı olarak önem taşımaktadır. Vedat Örfi Bengü, hem Mısır’ın hem Türkiye’nin Şark melodram ekolünün öncülerindedir. Scognamillo, Bengü’nün Mısır’da tam on dört film çektiğini ifade eder (1987: 100). Sinemanın gittikçe daha popüler hâle geldiği Mısır’da, Kahire’nin dışında 1935 yılından itibaren görkemli film stüdyoları kurulur. Bu stüdyolar, ülkede çekilen filmlerin sayısının artırması bakımından önemlidir (Öztuna, 1990: 436).

Türkiye’de sinemanın gelişim sürecine bakıldığında ise, başlangıç yıllarında Muhsin Ertuğrul’un etkisiyle tiyatro kültürünün baskısı altında kaldığı görülür. Tiyatro kökenli yönetmenlerden Ahmet Fehim ve Şadi Fikret Karagözoğlu’nun filmleri dönemin sinema anlayışını yansıtması bakımından da önem taşımaktadır. Yeni kurulan Cumhuriyet’in ortaya koyduğu inkılapları benimsetme yollarından biri de bu dönem filmleri olmuştur. Gerek konuları ve işleniş tarzları gerek karakterler, kostümler ve mekânlar bize yeni devletin benimsediği ideolojik düşüncüyü anlatmaktadır. 1943 yılında ise Faruk Kenç, Muhsin Ertuğrul’un tüm imkânlarını elinde bulundurduğu ve tekeline aldığı Türk sinemasında dublaj geleneğini başlattığı “Dertli Pınar” filmini çekmiştir. Böylece Muhsin Ertuğrul’un hegemonyası kırılmaya başlanmıştır (Scognamillo, 1987: 67). ‘Dünya Ekonomik Bunalımı’nın etkisiyle ortaya çıkan ekonomik sorunlar sinema izleyicisini de etkilemiş ve bu etki 1930’ların sonuna kadar devam etmiştir. Bu etkiyi kırarak sinemayı yeniden canlandıran ise Mısır filmleri olacaktır.

Milliyetçi rüzgârların estiği XX. yüzyılın ilk yarısında Alman ve Sovyet sineması propaganda filmlerine ağırlık vermiş ve II. Dünya Savaşı’nın Fransa sinema sektörünü durma noktasına getirmesiyle birlikte Türkiye, Avrupa ve Sovyet sinemasından film ithal edemez olmuş ve rotasını zorunlu olarak Amerika’ya çevirmiştir. Amerikan filmlerinin Türkiye’ye olan yolculuğunun Mısır üzerinden olması nedeniyle Türk halkı, Mısır filmleriyle de tanışmıştır (Özön, 2010: 221). Türkiye bu yıllarda savaşa dâhil olmamasına karşın ağır ekonomik koşullar altında zor bir dönem içine girmiş, bu durumdan sinema sektörü de etkilenecek film üretmez duruma gelmiştir. Halk ise birbiri ardına ithal edilen yabancı filmlere akın etmiştir (Dalgın, 2011: 62).

Mısır filmlerinin Türkiye’ye gelişinden itibaren popüler halk sinemasının doğuşuna ve yükselmesine önemli ölçüde katkı sağladığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu durum özellikle 1970’li yıllara kadar sinemada çok yoğun bir şekilde sürmüştür. Bunu her yıl çekilen filmlerin senaryolarının halk kültüründen yola çıkılarak yaratılan senaryo sayısı ile diğer kaynaklardan yararlanılarak oluşturulan senaryo sayısının verileriyle karşılaştırıldığında açık olarak görmek mümkün olacaktır (Özgüç, 1998: 62).

Türk sinemasına 1930’lu yılların sonlarından itibaren giriş yapan Mısır filmlerinin şarkılı türkülü, ağır melodramlı tarzı ile Mısır filmleri Türk halkından beklenenden büyük bir ilgi görmüştür. Türk sinema izleyicisinin sinemaya gitme alışkanlığının artmasında, sinemanın yaygınlaşmasında ve popüler bir yerli sinemanın doğmasında oldukça etkili olmuştur. Mısır filmlerine Türkçe dublaj yapılması ilginin yoğunluğunun temel nedenlerindedir. Türkiye’de okuma-yazma oranı ile paralel düşünüldüğünde dublajın yarattığı etki ve yoğun ilgi anlaşılabilir. Bu filmler halkın yaşam tarzına, kültürüne, gelenek ve göreneklerine hitap ettiğinden dolayı kısa sürede halk tarafından ortaya çıkan yoğun talep, film yapımcılarının bu yönde çalışmalar yapmasını sağlamıştır. Bu talebe ilk cevap veren Muharrem Gürses olmuştur. Gürses, Mısır filmleri tarzında art arda filmler çekmeye başlamıştır. Filmlerin isimlerine bakıldığında

bunların ağır melodram içerdiği kolaylıkla anlaşılmaktadır. Muharrem Gürses ilk olarak 1952 yılında *Zeynebin Gözyaşları* ve *Yanık Ömer* filmlerini çekmiştir. İki yıl sonra 1954 yılında *Düşen Kızlar*, 1956 yılında ise *Yetimler Ahı* adlı filmleri çekmiştir. Hemen ardından birer yıl arayla *Yavrularımın Katili* (1957), *Yanık Kezban* (1957), *Talihsiz Yetime-Ninni* (1958), *Şehvet Uçurumu* (1959) filmleri ile son olarak da 1960 yılında çektiği *Talihsiz Yavru* adlı filmi Türk sinema izleyicisinin beğenisine sunmuştur. Filmlerini, Türk kültürüne uygun şekilde yerelleştirerek çekmiş ve Türk halkının ilgisinin, Mısır filmlerinden bu filmlere kaymasını sağlamıştır (Yağız 2009: 41-42). Muharrem Gürses, Türk sinemasında popüler film kültürüyle ilgili çalışmalarını nasıl hayata geçirdiğini şu şekilde anlatmaktadır (Kirel, 1995: 61):

Bir dönem Türkiye'yi Arap filmleri istila etmişti. Bir gün bütün yapımcıları topladım ve 'Biz Arap filmlerini buraya sokmayacağız' dedim. Kararlıydım. 'Melodram tarzında öyle eserler yazacağız ki en iyisi olacak' dedim ve yaptım. Böylece Arap filmlerinin hâkimiyetini kırdık. *Aşkın Gözyaşları* filmini izlerken hıçkırığa hıçkırığa ağladım ve hep 'Bu filmi biz nasıl yaparız?' diye düşündüm. O sıralarda hiçbir Türk filmi *Aşkın Gözyaşları* kadar tanınmıyordu. Ben yapınca çevremdekiler "Aaaa Muharrem Arap filmlerini taklit ediyor" diye beni tenkit ettiler. Ben o filmleri taklit etsem o filmlerin aslı gelir benimkiler iş yapmazdı. Demek ki onun üstüne çıktım ki dışarıdan getirmediler o filmleri.

Sinema, kısa sürede Mısır filmlerinin de etkisiyle para kazandıran ticari bir işe dönüşmüştür. Bununla birlikte 1950'lerden itibaren Lütfi Akad, Metin Erksan, Halit Refiğ, Memduh Ün, Atıf Yılmaz gibi isimler ülkemizde gösterilen Mısır filmlerinin oluşturduğu kültürel alt yapıdan yararlanarak nitelikli filmler çekmişlerdir (Akbaş, 2018: 147).

Mısır sinemasını kuran Türk sinemacı Vedat Örfi Bengü, Mısır'da tanınan ve halkı tarafından sevilen Ümmü Gülsüm, Abdolvahap ve Yusuf Vehbi gibi isimlerin şarkılarıyla eşlik ettiği filmleri ortaya çıkarmıştır. Bu süreçte Mısır filmleri furyası Türkiye'de baş göstermiştir. Toplumun Mısır filmlerine ilgi göstermesinin altında yatan tarihsel neden ise Mısır'ın uzun yıllar boyunca Osmanlı İmparatorluğu egemenliği altında olması hasebiyle Mısır Araplarının Türk kültürüne aşına olmasıdır. Yıllarca Arap radyolarını dinleyen Türk halkı, Arap müziklerini sevmiş ve şarkıcılarını tanımıştır. Mısır filmlerinde yer alan şarkıcıları uzun yıllardır dinleyen Türk sinema izleyicisi sevdiği sesleri görmek için filmlere akın etmiştir. Muhsin Ertuğrul sinemasının çok sesli Batı müziğine karşın Mısır sinemasının Arap ezgileriyle bezenmiş müzikleri, Türklerin Mısır filmlerine ilgi göstermesinin bir diğer nedeni olmuştur. Türkiye'de Arap müziğine halkın ilk yönelişi 1934-1936 yıllarında ülkede radyolardan resmen Türk müziği yayınının yasaklandığı dönemle başlamıştır. Radyoda sadece Batı müziğinin çalınmasına bir tepki olarak Türkler, Mısır radyosunda çalınan ve makamsal özellikleriyle kendilerine yabancı olmayan müziğin takipçisi olmuştur (Özyıldırım, 2008: 117).

“Aşkın Gözyaşları”: Türk Sinemasında Yeni Dönemin Başlangıcı

Türkiye’de 1938 yılında gösterilen ilk Mısır filmi *Aşkın Gözyaşları* olmuştur. Yönetmenliğini Muhammet Kerim’in yaptığı film seyirci tarafından yoğun ilgi görmüştür. İstanbul’daki sinema salonları önünde o güne kadar görülmemiş kalabalık toplanır. Halk salonlarda yer bulabilmek adına yağmur çamur demeden kuyruklarda bilet bulmak için saatlerce bekler (Berktaş, 2010: 165). 1939 yılında yayımlanan *Son Posta* gazetesinde filme gösterilen yoğun ilgi: “Fırtına, soğuk, yağmur çamura rağmen Aşkın Gözyaşları, Türkçe sözlü Arapça şarkılı filmini İstanbul’un dört bir tarafından sinemalara akın eden sayın halkı vasısalonları istiaba kafi gelmiyor. Anadolu şehirleri bu filmi sinemalarında geçirmek için sıra bekliyor” şeklinde ifade edilmiştir (Cantek, 2000: 204: 31-32). Sinema işletmecisi Cemil Filmer, bu film hakkında: “Özen Film, o yıllarda Mısır’dan bir film getirdi. Adı Aşkın Gözyaşları. Bu film, Halil Kamil’in işlettiği Taksim Sineması’nda altı ay oynadı. Çok acıklı bir melodram olan bu filmi halk çok tutmuştu. Bunun üzerine İpekçiler hemen Mısır’a gittiler ve filmi getirdiler” (Filmer, 1984: 75) ifadelerini kullanmaktadır. Yapımcı Hürrem Erman ise, Mısır filmlerinin halkın ve özellikle kadınların sinemaya gitme alışkanlıklarını değiştirdiğini söylemekte ve bu durumu şöyle izah etmektedir (*Yedinci Sanat*, 1973: 26’dan akt. Cantek, 2008: 180):

Savaş sırasında bu filmler ortaya çıkar çıkmaz, bizim piyasanın şekli tamamen değişti. Bunların gelmeye başlamasından itibaren bazı kimseler ‘Bu filmler memleketeye zararlıdır. Bunlar halkımızın zevkini bozuyor’ dediler. Ben bu fikirde değilim. Arap filmlerinin Türk seyircisi üzerinde büyük etki yaparak onun sinemaya başlamasına başlıca amillerden biri olduğunu sanıyorum. Mesela, diyelim ki *Aşkın Gözyaşları* filmine kadar, Aksaraylı Ayşe Hanım ile Nurhayat Hanım ham sofuluk içinde hiçbir esasa dayanmayan telkinlerin etkisi altında sinemaya gitmeyip evinde oturan hanımlardı. Abdülvahap ve Yusuf Vehbi Beyler onları evinden çıkarıp sinemaya getirdi. Bu, en iptidai şekliyle bir sinemaya gitme zevkinin başlamasıydı.

Mısır Sinemasının Yıldızları ve Türk Halkı Üzerinde Yarattığı Etkiye Dair

Aşkın Gözyaşları’nın hemen ardından Türkiye’de ses getiren bir diğer Mısır filmi Abdülvahap’ın rol aldığı *Beyaz Gül* filmidir. Film, konuda kullanılan sembolle izleyici karşısına çıkma bakımından yönetmenin başarısını sergilemektedir. Ağır bir melodram içeren filmde Abdülvahap, uzun şarkılar yerine süreleri altı dakika civarında olan şarkılar besteler (Friskopf, 2010: 61). Abdülvahap’ın Türkiye’de gösterime giren ve yankı uyandıran üçüncü filmi ise *Yaşasın Aşk* adlı bir roman uyarlamasıdır. Abdülvahap kendi filmlerinde daha çok Batılılaşan Mısır sosyal sınıflarını izleyiciye sunmuştur. (Scognamillo, 1991: 32).

Mısır sinemasından tanınan ve Türkiye’de büyük bir hayran kitlesi barındıran bir diğer isim ise Ümmü Gülsüm’dür. Çektiği filmleriyle Türk sinema izleyicisini oldukça etkilemiştir. Toplam altı filmde başrol oynayan Ümmü Gülsüm’ün filmleri *Vedad* (1936), *Neşid el Emel* (1937), *Denanir* (1940), *Aydah* (1942), *Sel-lame* (1945) ve *Fatma*’dır (1947). Bu filmlerde Ümmü Gülsüm, şarkılar okuyan

kahraman ruhlu köle kız karakterlerini canlandırmıştır. İstanbul'da özellikle Taksim Sineması bu filmlerin gösterildiği yerlerden biridir (Danielson, 2008: 166).

Bu iki isim kadar Türkiye'de ününü duyurmuş bir diğer isim Yusuf Vehbi'dir. Mısır'ın en önemli film yönetmen ve oyuncularından biri olan ve ailesi Türk-Arap karışık bir soydan gelen Vehbi'nin *Vicdan Azabı* adlı filminin bestelerini Selahattin Pınar yapmıştır. Şarkıları ise Suzan Güven ve Lütfü Güneri okumuştur. Vehbi'nin Türkiye'de izleyen herkesi ağlatmasıyla haklı bir ün kazanan *Fakir Çocukları* adlı filmini yıllar sonra Memduh Ün, *Fakir Çocuklar* adıyla uyarlamıştır. Başarıyla dikkat çeken bir diğer filmi ise 1944 yapımı *Aşk ve Fedakârlık*'tir. Filmin Türkçe şarkılarının Münir Nurettin Selçuk tarafından bestelendiği ve okuyanların da Münir Nurettin Selçuk ve Safiye Ayla olduğu belirtilmektedir (Danielson, 2008: 199).

Türkiye'de Mısır Filmlerine Yönelik Eleştiriler ve Yasaklamalar

Mısır filmlerine eleştiriler de yönetilmiştir. Bu isimlerden biri Hüsamettin Bozok'tur. Bozok, Mısır filmlerinin halkı umutsuzluğa ve ölüme sürüklediğini iddia etmiştir ve büyük imkânlara sahip Mısır sineması, zaman gelip geçtiği hâlde olduğu yerde saymakta âdeta inat etmiştir (Tikveş, 1968: 27). Mısır'ın ünlü sanatçılarının başrol oynadığı filmlerin Ortadoğu film piyasasına girmesiyle birlikte ülkemizde de gösterimin başlaması, Türkiye'nin kültürel olarak Ortadoğu'dan ve İslami geçmişten tümüyle ayrılarak yönünü Batı'ya çevirmesini isteyen çevreleri oldukça tedirgin etmiştir. *Akbaba* dergisinde Yusuf Ziya Ortaç'ın "Tehlike!" başlığıyla kaleme aldığı ve birinci sayfadan verilen yazısında, Mısır radyosu ile ilgili olumsuz değerlendirmeler yapıldıktan sonra Türkiye'de yoğun ilgi gören Mısır filmlerine de ağır eleştiriler getirilmiştir. Yazıda:

İşitiyoruz ki, stüdyolarımızda yine telli dümbelekli ve zilli göbekli Arap filmleri Türkçeleştirilirmiş! Yine işitiyoruz ki Rus edebiyatında, Rus musikisinde bir temizleme başlamış; Avrupa'daki işgal ülkelerinden Sovyet sanatına sinen ruhu temizleme! Bu tezat karşısında ne kadar hür ve demokrat ruhlu olursak olalım bir dikkatle düşünmek zorundayız. Şimdi her sinemada bir Arap filmi var. Anadolu baştanbaşa bu fesli, yaşmaklı, yalelli filmlerle mest oluyormuş. Bu yeni düşmandan korkmalıyız: Beyaz perde. Divan edebiyatının beyaz kağıdından; meyhanе zurnası tevekkül şairinin karnış kaleminden çok kuvvetlidir.

denilmektedir (Ortaç, 1936: 3).

Türklerin Mısır filmlerine olan ilgisini bir türlü durduramayan iktidar, radyolarda uyguladığı yasaklamayı, bu kez şarkılı Mısır filmlerine yöneltmiştir. Mısır filmlerinin Türkiye'de gördüğü olağanüstü rağbet, Arapça söz ve şarkılı bu filmler için benzeri görülmemiş bir gelecek hazırlamıştır. Arapların yoğun olarak yaşadığı bölgelerde Mısır film ve müziklerinin etkisiyle Türkçeye olan ilginin azaldığı gerekçe gösterilerek film ve müziklere Arapça yayın yasağı getirilmiştir (10 Şubat 1942) (Cantek, 2000: 35). Mısır filmlerinin halk arasında çok

tutulması, filmlere getirilen Arapça yasağının yeni bir buluşla delinmesini sağlar: Türkçeye uyarlama. Mısır film müzikleri, Türk izleyicisi için güzel ve akılda kalıcıdır. Mısır-Arap ezgilerine eşlik eden Türkçe sözler, halkın ilgisini çekmeyi başarmıştır. Filmlerin Arapça gösterimine dair getirilen yasak, Türkiye’de dublaj sektörünün bugün de devam eden başarısının oluşumuna yol açar. Ayrıca 1948’de Mısır filmlerine getirilen ithalat yasağı ile kültürel etkileşimin önüne geçmek istenmiş ancak uygulamada başarısız olunmuş ve Mısır filmleri uzun süre gösterilmeye devam etmiştir (Cantek, 2008: 188).

Sonuç

II. Dünya Savaşı yıllarında ve özellikle Amerika’nın savaşa girmesiyle birlikte Mısır filmleri Türkiye’de rakipsiz kaldı. Mısır sinemasının şarkılı-danslı film tarzı Şark beğenisine uygunluğu ile Türkiye dâhil tüm Orta Doğu’da yoğun ilgi görmüştür. Türkiye’de radyo ve filmlerde dinlenen Arap müziği, Türkiye müzik zevkinde yeni bir şekillenme ve yönelimi beraberinde getirmiştir. Kısa süre sonra şarkıcıları filmlerde oynatmak Türkiye’de de moda olur. Özellikle 1960’lı yıllarda Yeşilçam sinemasında, Mısır filmleri gibi sadece şarkıya dayanan, filmin konusundan çok şarkının ünlendiği filmler çekilir.

Mısır filmlerinde Şark anlayışına özgü, keskin uçlarda yer alan konular işlenmektedir; zengin kızla fakir delikanlı veya esir kızla efendisi arasındaki imkânsız aşklar gibi. Bunun yanında komedi filmleri çekilse de Türkiye’de ağır melodram filmler daha çok ilgi görmüştür.

Birkaç yıl öncesine kadar Türkiye’de sokaklarda peçeli, fesli, sarıklı insanların gezdiğini, Arap alfabesiyle yazıldığını, minarelerinden Arapça ezanın okunduğunu unutmamak gerekir. Mısır filmlerindeki ezgiye ve konulara uzak olmayan Türk toplumu, filmleri büyük bir içtenlikle sevmiş ve uzun yıllar ilgi göstermeye devam etmiştir. Türk sinemasının henüz şekillenmediği süreçte var olan arza bir cevap olarak yaklaşık on beş yıl sinema salonlarında gösterilen Mısır filmlerinin etkisini ve izlerini Yeşilçam sinemasında görmek mümkündür. Ne yazık ki Mısır filmlerinin Türkçe dublajlı örneklerinden herhangi biri günümüze kalmamıştır.

Kaynakça

- Akbaş, E. (2018). *Türk Sinemasında Ortaçağ Tarihi Algısı (1943-2014)*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Berkaş, E. (2010). *1940’lı Yılların Türk Sineması*. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Cantek, L. (2000). “Türkiye’de Mısır Filmleri”. *Tarih ve Toplum Dergisi*. 204.
- (2008). *Cumhuriyetin Büluğ Çağı*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Danielson, V. (2008). *Mısır’ın Sesi Ümmü Gülsüm Arap Şarkısı ve Yirminci Yüzyılda Mısır Toplumunu*. (N. Doğrusöz ve C. Ünver, çev.). İstanbul: Bağlam Yayınları.

- Dalgın, M. Y. (2011). *1896-1950 Yılları Arasında Türkiye’de Film ve Film Müziği Üretimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dorsay, A., Coş, N., Engin, A. (1973). “Yapımcı Hürrem Erman’la Konuşma”. *Yedinci Sanat*. 6. 22-37.
- Filmer, C. (1984). *Hatıralar*. İstanbul: Emek Matbaacılık ve Yayıncılık.
- Friskopf, M. (2010). *Music and Media in the Arab World*. Kahire: The American University in Cairo Press.
- Kirel, S. (1995). “Yapımcıların Can Simidi Muharrem Gürses”. *Antrakt*. 51. 59-64.
- Ortaç, Y. Z. (1936). “Telike!”. *Akbaba Dergisi*. 133.
- Osmanoğlu, A. (2008). *Babam Sultan Abdülhamid*. İstanbul: Selis Kitaplar.
- Özgüç, A. (1998). *Türk Filmleri Sözlüğü 1914-1973 I*. İstanbul: Sesam Yayıncılık.
- Özön, N. (2010). *Türk Sineması Tarihi (1896-1960)*. İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- Öztuna, Y. (1990). *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi*. 149. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri Dizisi.
- Özuyar, A. (2004). *Babıali’de Sinema*. İstanbul: İzdüşüm Yayınları.
- Özyıldırım, M. (2008). “Türkiye’nin Batılılaşma Süreci ve Mısır Filmlerine Getirilen Arapça Yasağı”. *Eskiye Dergisi*. 8. 115-123.
- Scognamillo, G. (1987). *Türk Sinema Tarihi I, 1896-1959*. İstanbul: Metis Yayınları.
- (1991). *Cadde-i Kebir’de Sinema*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Tikveş, Ö. (1968). *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Sinema Filmlerinin Sansürü*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Yağız, N. (2009). *Türk Sinemasında Karakterler ve Tipler Türk Sinemasının Türk Toplumuna Bakışı 1950-1975 Dönemi*. İstanbul: İşaret Yayınları.